

**BOSHLANG'ICH SINIF TEXNOLOGIYA DARSLARIDA KREATIVLIK
TUSHUNCHASI, KREATIVLIK QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI****Ismoilova Hilola Alimardonovna****Jizzax davlat pedagogika universiteti****Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi****2- bosqich talabasi****<https://doi.org/10.5281/zenodo.17639504>**

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinf texnologiya darslarida kreativlik tushunchasi, uning psixologik-pedagogik asoslari hamda o'quvchilarda kreativ fikrlashni shakllantirishning samarali metodlari tahlil qilinadi. Shuningdek, dars jarayonida loyiha asosida o'qitish, muammoli vaziyatlar yaratish, STEAM yondashuvi, dizayn-mashg'ulotlar orqali o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish yo'llari ko'rsatib berilgan.

Kalit so'zlar: kreativlik, texnologiya, boshlang'ich ta'lim, ijodkorlik, metodika, STEAM, loyiha metodi, dizayn.

Bugungi kunda ta'lim tizimi oldida turgan muhim vazifalardan biri — o'quvchilarni ijodkor, tashabbuskor, mustaqil fikrlovchi shaxs sifatida tarbiyalashdir. Boshlang'ich sinflarda o'qitiladigan "Texnologiya" fani shu maqsadga xizmat qiladi, chunki ushbu darslar amaliy faoliyat, yangi g'oyalar yaratish, modellashtirish va konstruktorlik ishlariga asoslangan. Shuning uchun texnologiya darslari kreativlikni rivojlantirishning eng qulay maydoni sifatida qaraladi.

1. Kreativlik tushunchasi va uning o'ziga xos xususiyatlari

Kreativlik – bu shaxsning yangicha, noodatiy, samarali g'oyalar yaratish qobiliyati bo'lib, tafakkurning moslashuvchanligi, tasavvurning boyligi va muammolarni original yondashuv bilan hal etish kompetensiyasini o'z ichiga oladi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kreativlik tabiiy ravishda yuqori bo'ladi, ammo uni to'g'ri metodlar bilan qo'llab-quvvatlash muhimdir.

Kreativlik quyidagi jihatlar bilan namoyon bo'ladi:

- A) tasavvur va fantaziyaning kengligi;
- B) noodatiy yechimlar taklif qilish;
- C) buyum va materiallarga yangi vazifa yuklash;
- D) bir nechta variantda fikrlash.

2. Boshlang'ich sinf texnologiya darslarining kreativlikni rivojlantirishdagi roli

Texnologiya darslarida o'quvchi:

- A) yangi narsalarni yasaydi;
- B) materiallarni tanlaydi, ulaydi, qayta ishlaydi;
- C) modellar yaratadi;
- D) amaliy muammolarni hal qiladi.

Bu jarayonlarning barchasi kreativ fikrlash jarayoniga asoslanadi. Darslarda o'quvchilarning mustaqil g'oya ishlab chiqishi, loyihalarni himoya qilishi, jamoa bilan ishlashi kreativ kompetensiyani rivojlantiradi.

3. Kreativlikni rivojlantirishning metodik asoslari**a) Loyiha asosida o'qitish (Project-based learning)**

Loyiha usuli o'quvchilarda mustaqil rejalashtirish, dizayn yaratish, natijani baholash ko'nikmalarini shakllantiradi. Masalan:

"Mening kelajakdagi uyim" loyihasi;

“Ekologik toza o‘yinchoq yasash”;

“Milliy bezaklar bilan buyum yaratish”.

Bu usul o‘quvchining ijodiy fikrlashi va amaliy faoliyatini uyg‘unlashtiradi.

b) Muammoli vaziyatlar yaratish

O‘quvchilarga noodatiy topshiriqlar berish kreativlikni ochadi:

“Faqat bir dona qog‘ozdan nimalar yasash mumkin?”

“Vazifasi berilmagan buyumga yangi maqsad toping.”

Muammoli topshiriqlar divergent (ko‘p variantli) fikrlashni rivojlantiradi.

c) STEAM yondashuvi

Texnologiya darslarini:

S – Science (fan),

T – Technology,

E – Engineering,

A – Art,

M – Mathematics

elementlari bilan uyg‘unlashtirish kreativlikni sezilarli oshiradi.

Masalan, geometrik shakllar asosida mustahkam ko‘prik modeli yasash — matematika, texnologiya va san‘atning integratsiyasi demakdir.

d) Dizayn va modellashtirish mashg‘ulotlari

O‘quvchilarga:

A) buyum shakllarini loyihalash,

B) rang va kompozitsiya tanlash,

C) konstruksiyalar yaratish

bo‘yicha kichik topshiriqlar berish ijodkorlikni kuchaytiradi.

e) Guruhda ijodiy ishlar tashkil etish

Jamoaviy ijod jarayoni o‘quvchilarda:

A) fikr almashish,

B) yangi g‘oyalar taklif qilish,

C) boshqalarning fikrini to‘ldirish

ko‘nikmalarini shakllantiradi.

4. Kreativlikni baholash mezonlari

Texnologiya darslarida kreativlikni quyidagi mezonlar asosida baholash tavsiya etiladi:

A) G‘oyaning original bo‘lishi.

B) Topshiriqni mustaqil bajarish darajasi.

C) Buyum yoki modelning funktsionalligi.

D) Dizayn va estetik talablarga mosligi.

E) Yechimlarning xilma-xilligini ko‘rsatish.

Xulosa sifatida shuni aytishim mumkinki, boshlang‘ich sinf texnologiya darslari o‘quvchilarda kreativlikni rivojlantirish uchun eng qulay pedagogik muhitdir. Loyiha asosida o‘qitish, muammoli vaziyatlar, STEAM yondashuvi, dizayn va modellashtirish mashg‘ulotlari, guruhij ijodiy ishlar orqali yoshlarning yangi g‘oya yaratish salohiyati, mustaqilligi va noodatiy fikrlashi keng rivojlanadi. Shuning uchun texnologiya darslarining mazmuni kreativ faoliyatga yo‘naltirilgan bo‘lishi ta‘lim samaradorligini oshiradi

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Davletshin M. Psixologiya asoslari. – Toshkent, 2019.
2. Hasanboyeva O., Yo'ldosheva D. Boshlang'ich ta'lim metodikasi. – Toshkent, 2020.
3. Guilford J. Creativity Research: Theory and Application. – New York, 2017.
4. STEAM Education Methodology. International Journal of Education, 2021.
5. O'zbekiston Respublikasi Davlat ta'lim standarti. Boshlang'ich ta'lim, 2023.